

**A. Kubilius: „Lietuvai demonstruojant planus, kad pristabdo atominės elektrinės statybą, Rusija ėmėsi žingsnių, dėl kurių šiuo metu elektros kaina biržoje yra apytikriai 5-10 ct didesnė nei tuo pat metu praėjusiais metais“**

Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininkas, opozicijos lyderis Andrius Kubilius su „Žinių radijo“ laidos „Opozicija“ vedėju Raigardu Musnicku aptaria politines aktualijas – Rusijos spaudimą Lietuvos verslui pasienyje, dujų kainą ir kitus santykių su kaimynine valstybe aspektus.

**R. Musnickas. Svarbiausia naujiena šią savaitę, matyt, buvo besitęsianti naujiena – eilės pasienyje, mūsų vežėjų problemos dėl Rusijos spaudimo, dėl Rusijos priekabiavimo pasienyje. Ką Rusija tuo demonstruoja, kaip Jums atrodo?**

**A. Kubilius.** Iš tiesų tai labai skausmingos žinios, nors, kaip sakote, naujiena besitęsianti. Mano manymu ir prognozėmis, jinais tėsiai gana ilgai. To tikrai nesinorėtų, bet mes matom bendrą Rusijos taktiką, pastaruoju metu vis intensyvėjančią. Agresyvūs prekybiniai karai su kaimyninėmis valstybėmis tampa norma. Neseniai Moldova patyrė tokio karo priemones, buvo sustabdytas jų vyno importas į Rusiją, anksčiau tą patį patyrė Ukraina, dabar Lietuva. Galima spėlioti, kokios tai priežastys. Viena iš priežasčių, spėčiau – Europos Sąjungos Rytų kaimynystės politika, einanti gana sėkmingai į priekį, ir lapkričio pabaigoje vyksiantis vadinamasis Vilniaus *samitas*. Rusija labai aiškiai demonstruoja, kad ji šią ES sėkmę traktuoja kaip didžiulį savo pralaimėjimą, kuriam priešinasi desperatiškomis priemonėmis. Čia vienas aspektas. Žinoma, dėl to kenčia mūsų vežėjai, kenčia verslas. Reikia ieškoti būdų spręsti šią problemą. Mes tokių problemų esame patyrę anksčiau, – ir man esant Premjeru taip kartais susiklostydavo.

**R. M. Atrodo, premjerų Rusijai nėra gerų ar blogų – ar tai būtų konservatorių, ar socialdemokratų... nors, atrodytų, socialdemokratams turėtų būti draugiškesni...**

**A. K.** Sakyčiau, čia yra vienas „geras“ aspektas, žinant, kiek tai skausminga verslui – toks Rusijos elgesys turėtų padėti visiems Lietuvoje suprasti, kad turėti iliuzijų dėl Rusijos politikos mūsų atžvilgiu tiesiog nėra jokio pagrindo.

**R. M. Čia draugų nėra.**

**A. K.** Draugų nėra. Svajonės, kad atėjus kairiųjų valdžiai perkrausim santykius, ir reikalai kažkaip labai pagerės. Rusija, Kremlius labai aiškiai rodo, kad jie turi savo geopolitinius interesus ir jų siekia taikydami visiškai necivilizuotas priemones. Nors ministras L. Linkevičius sako, kad jie daug daro, siekdami spręsti situaciją, mes nelabai ką matome ir girdime. Pamenu, kai panaši situacija buvo susiklosčiusi, atrodo, 2009 m., ministras A. Ažubalis ir ministras K. Starkevičius kalbėjo telefonu su Rusijos ministrais ir susitikinėjo. Tuos instrumentus irgi reikia išnaudoti. Aktyvumo iš Lietuvos pusės tikrai nebus per daug. Kita vertus, Lietuva šiandien pirmininkauja ES, ir mums yra proga Europos Sąjungai labai intensyviai kelti šias problemas – Rusijos prekybinių karų reikalus. Turint omenyje ne tik šiandieninę situaciją, ES turėtų labai intensyviai rengti bendrus instrumentus, kaip preventyviai veikti, kad Rusija tokių prekybinių karų nepaverstų permanentine savo veikla. Spėju, kad 3-5 metų perspektyvoje toks Rusijos elgesys gali tapti vis dažnesnis. Mes panašių dalykų matydavom ir anksčiau, sakykim, kai Rusijoje „sugedo“ naftos tiekimo – „Družba“ – vamzdžiai. Dabar Lietuva jau keleri metai yra baudžiama didesnėmis dujų kainomis. Pasinaudojęs

proga norėčiau atkreipti dėmesį ir į situaciją elektros rinkoje. Matom pirmuosius požymius, kaip Rusija ima naudotis padėtimi, kad mes šiuo metu iš jos perkame iki 70 proc. elektros energijos. Lietuvai demonstruojant planus, kad pristabdo atominės elektrinės statybą, Rusija ėmėsi žingsnių, dėl kurių šiuo metu elektros kaina biržoje yra apytikriai 5-10 ct didesnė negu buvo tuo pat metu praėjusiais metais.

**R.M. Sakėte, kad ES turėtų parengti instrumentus. Juk Rusija demonstruoja, kad net dalyvavimas kokiose nors organizacijose jai poveikio nedaro. Gali būti kokių nori organizacijų narė, visokie įstatai ir kanonai jai negalioja. Ką čia gali ES?**

**A.K.** Rusija supranta kietą teisinę kalbą. Gražūs žodžiai ir padraugavimai Rusijos nelabai veikia, ir ypač tokių nelabai didelių valstybių kaip Lietuva ar kitos Baltijos valstybės. Gal Vokietija, Prancūzija turi daugiau galimybių draugiškai susitarti. Ne pirmą kartą tenka matyti, kad Rusija, arba „Gazpromo“ kompanija, pralaimi tarptautinį arbitražą Vakarų Europos kompanijoms. Rusija tokiu būdu yra priversta suprasti ES rinkos veikimo taisykles dujų reikaluose. Aš nesu tarptautinės teisės specialistas ir negalėčiau pasakyti, kokie instrumentai galėtų būti naudojami tam, kad Rusija būtų atgrasyta nuo tokių prekybinių karų ateityje, bet energetikos srityje pastaruosius keletą metų matau ES pažangą, kuri leidžia ir mums kur kas drąsiau jaustis. ES padedant mes galime savo vartotojus apginti nuo Rusijos drastiškų prekybinio karo priemonių.

**R.M. Taigi mes nuo pasienio pereinam prie „Gazpromo“ – tai, matyt, kažkaip susiję. A.Butkevičius pareiškė, kad derybas su „Gazpromu“ žada baigti iki šildymo sezono pradžios. Jums suprantama, kuo visa tai gali baigtis, nes šildymo sezonas jau čia pat?**

**A. K.** Pirmiausia mes apie tai nesame informuoti. Ir Prezidentė skundėsi, kad jai informacija nebuvo pateikiama. Atrodytų, kad dabar informacija jau pateikta, bet Seimas iš tos informacijos yra visiškai išjungtas. Galiu tik spėlioti skaitydamas spaudą ir stebėdamas.

**R. M. Prezidentė pareiškė, kad sąlygos, kurias kelia „Gazpromas“, yra neįvykdomos.**

**A.K.** Taip, Prezidentė pasakė labai aiškiai, ir, manau, kad ji pasakė remdamasi tuo, ką pamatė tose sąlygose. Prie to pridurčiau, kad ministro Neverovičiaus veidas kalbant apie „Gazpromo“ atsiųstus pasiūlymus irgi buvo gana rūškanas. Spėju, kad „Gazpromas“ savo pasiūlymus surašė taip, kad, išvertus į lietuvių kalbą, reiškia Lietuvos Vyriausybės, Lietuvos derybininkų pasiuntimą labai toli, keliant, matyt, visiškai fantastines sąlygas.

**R.M. O kas galėtų būti? Jūs žinote, kas galėtų būti jų pagrindiniai reikalavimai šitame kontekste?**

**A.K.** Įsivaizduoju, kas labiausiai „Gazpromą“ jaudina Lietuvos reikaluose: pirmiausia terminalas ir tai, kad Lietuva gali išsivaduoti iš „Gazpromo“ monopolio; terminalas veiks tikrai įgyvendinant vadinamąjį europinį Trečiąjį paketą. Taigi nervina Trečiojo paketo reikalai.

**R.M. Panašu, kad čia jau nieko nebegalima padaryti?**

**A.K.** Yra visokių subtilių dalykų. Rusija turi talentingų žmonių, kurie gali sugalvoti įvairių būdų, kaip stabdyti šiuos procesus. Kita vertus, nervina teisiniai procesai, kuriuos inicijavo Lietuva – arbitražas Stokholme, ieškiniai Lietuvos teismuose prieš Lietuvos dujų vadovybę, Lietuvos iniciatyva, kad Europos Komisija pradėtų tyrimą. Štai šie dalykai labiausiai ir jaudina, todėl „Gazpromas“ ieško būdų, kaip gundyti Lietuvą kokiomis nors nuolaidomis. Būtų gerai, jeigu Vyriausybė peržengtų tam tikrus savo pačios susikurtus psichologinius barjerus. Vienas iš jų socialdemokratams ypač skausmingas, bent jau atrodo žiūrint iš šono – patiems sau pripažinti, kad ką darė mūsų Vyriausybė, siekdama išvaduoti Lietuvą iš „Gazpromo“ diktato, buvo tinkami darbai.

**R.M. Dar dėl arbitražo – kai kurie apžvalgininkai sako, kad jeigu susiderėtume mažesnes kainas, gal tada verta atsisakyti dalies ieškinio arba ir viso ieškinio, nes mes išloštume kainoje ilgalaikėse sutartyse jau dabar, negu laukdami, kol arbitražas nuspręs mums atiduoti?**

**A.K.** Čia reikia semtis patirties iš kitų šalių. Lenkijos, Vokietijos kompanijos sugebėjo pasiekti ir mažesnių kainų, ir kompensacijų už praeitį, elgdamosios principingai, racionaliai, ryžtingai ir išnaudodamos arbitražo instrumentus. Kaip rodo tų šalių patirtis, „Gazpromas“ vengdavo pats sulaukti galutinio arbitražo sprendimo. Reikia patiems atsisakyti nuostatos, kad mums truks plyš reikia mažų kainų čia pat, ir mes tada pasiruošę nusileisti bet kokiems „Gazpromo“ reikalavimams. Nesinorėtų matyti, kad Vyriausybė dėl kokių nors psichologinių ar politinių motyvų save įvartytų į kampa, vis kalbėdama, kad pasieks kainų nuolaidų labai greitai, kad mes nemokėjom derėtis, o jie dabar tariamai moka. „Gazpromas“ parodė tą patį, nuo ko mes pradėjom – jam nėra skirtumo, kas Lietuvos Vyriausybėje. Lietuva, nedidelė valstybė, parodė, kad gali siekti sau naudingo rezultato, ir „Gazpromui“ tai yra labai pavojingas precedentas, todėl imasi agresyvių priemonių.

**R.M. Buvęs Vilniaus vicemeras, kaltinamas kyšio paėmimu, sako, kad jeigu dar metus negalės grįžti į darbą, su žmona nusipirks smuikėlį ir eis groti prie Aušros Vartų. Kaip Jums toks pasakymas?**

**A.K.** Kadangi mano žmona yra profesionali smuikininkė, išreikščiau pasipiktinimą, kad smuikas nuvertinamas iki tokio prasto dalyko...